

Dijous 31 de maig, 20.30 h

Xcèntric

AMERICA'S IN REAL TROUBLE:
RADICAL / POLITICAL CINEMA
OF THE 60'S & 70'S

America's in Real Trouble, Tom Palazzolo

Aquest programa aborda l'època oblidada d'un cinema decididament partidista, amb especial atenció al grup radical *Newsreel* fundat el 1967 a Nova York. Aquest grup heterogeni però compromès, que va treballar activament a principis dels anys setanta, investigava les injustícies socials i racials des de «dins». Impulsats per un sentiment de ràbia i urgència, volien fer pel·lícules que mostressin l'altre costat dels fets que eren notícia. «Utilitzàvem les càmeres com una arma, a més de fer-les servir per enregistrar els fets», recorda un membre del grup. A la llum del ressorgiment de l'activisme (contra la guerra, mediambiental, etc.), aquest retall de la història de l'activisme és cada cop més rellevant.

PROGRAMADOR: Jack Stevenson TEXT: Cristina González

El cinema oficial d'arreu del món està perdent força. Es moralment corrupte, estèticament decadent, temàticament superficial i temperamentalment avorrit. [...]

La nostra rebel·lió contra el que és vell, oficial, corrupte i pretensions és fonamentalment ètica, com en les altres arts a l'Amèrica d'avui —pintura, poesia, escultura, teatre— sobre les quals han bufat vents renovadors durant els darrers anys. La nostra preocupació és l'home i el que li passa. No som una escola estètica que tanca el realitzador dins un motlle de principis morts. Creiem que no podem confiar en els principis clàssics, ja sigui en l'art o en la vida. [...] En reunir-nos volem deixar ben clar que hi ha una diferència bàsica amb organitzacions com ara la United Artists. No ens reunim per fer diners: ens reunim per fer films i crear el Nou Cinema Amèricà. I ho farem amb la resta d'Amèrica, juntament amb la resta de la nostra generació. Creences comunes, coneixements comuns, una ira comuna i impaciència ens uneixen, i també ens uneixen amb els moviments del Nou Cinema de la resta del món. Els nostres col·legues a França, Itàlia, la Unió Soviètica, Polònia o la Gran Bretanya poden confiar en la nostra determinació. Com ells, n'hem tingut prou de la Gran Mentida, a la vida i a les arts. Com ells, no només som partidaris del Nou Cinema: som partidaris del Nou Home. Com ells, som partidaris de l'art, però no a costa de la vida. No volem films falsos, polits i «bonics»: els preferim toscos, sense polir, però vius; no volem films «roses»: els volem del color de la sang.

Fragment extret del manifest redactat pel New American Cinema Group el 30 de setembre del 1962
<http://www.film-makerscoop.com/history.htm>

En aquest fragment del manifest que el New American Cinema Group va idear el 1962 es reflecteixen les intencions revolucionàries que tenien directors d'aquella època com ara Lionel Rogosin, John Cassavetes, Alfred Leslie, Robert Frank i Jonas Mekas, respecte del que creien que havia de ser el nou cinema, més pur i «de veritat». Aquests i altres professionals es van reunir a la costa est dels Estats Units i van decidir revelar-se contra el cinema hegemònic i comercial de Hollywood. El «nou

cinema», que es va practicar molt intensament entre les dècades de 1960 i 1970, pretenia documentar tot el que passava als carrers i no tenia cabuda a la premsa i la televisió.

Jonas Mekas, figura primordial en la creació d'un cinema nord-americà autènticament independent i d'avantguarda, va demanar i proclamar un cinema documental activista, un nou periodisme de carrer en què la càmera havia d'actuar com una arma, que accedís a allò invisible i ho mostrés, per més «lleig» que fos.

A partir del New American Cinema Group, van sorgir més moviments contraculturals que seguien la línia de l'antecessor. Així, el 1967 es van crear unes cooperatives de producció conegudes com a *Newsreel* a Nova York i San Francisco. Paral·lelament, el cinema alternatiu documental s'estava utilitzant també en diferents parts del món com a instrument per lluitar contra la dependència econòmica i cultural.

L'objectiu que perseguïen les pel·lícules de la *Newsreel* era colpir la consciència de l'espectador, posant de manifest les injustícies socials i racials que practicava l'Estat repressor i atacant les bases de la cultura americana imperant. L'«American way of life» no existia. Els Estats Units estava en crisi. La guerra del Vietnam i el cas Watergate van augmentar la sensació d'insatisfacció dels ciutadans, que se sentien enganyats. En aquest context, les pel·lícules del nou cinema independent americà feien tot el possible per representar una forma de diàleg amb la nova situació.

America's in real trouble, Tom Palazzolo, 1967,
15 min, 16mm

Tom Palazzolo va dirigir aquest film en un moment particularment audaç i creatiu en què moltes obres expressaven un compromís polític a través de l'experimentació formal. La càmera de Palazzolo

observa nombroses desfilades militars a Chicago i, des de la distància, pretén mostrar l'absurditat d'aquestes demostracions. Les imatges es barregen amb cançons i música de fons que exalten el sentiment patriòtic americà. La càmera es fixa en la naturalesa surrealista de les desfilades, tots els carrers s'omplen de tancs, banderes i estrelles. Però Palazzolo també mostra grups d'adolescents somrients i de gent del carrer passejant per guetos de la ciutat. La pel·lícula transmet l'esperit de l'època, quan el Vietnam encara era una guerra que es guanyaria.

Mentre observem la desfilada d'armes, tancs i soldats, escoltem la música i assistim a l'aparent felicitat, una veu en *off* rotunda llança diverses sentències a l'espectador i a la multitud de gent que es passeja per la seva pel·lícula.

Palazzolo, a Chicago, va practicar el cinema més experimental i va formar part de grups avantguardistes quan ningú en aquella ciutat es preocupava per l'*underground* i semblava que tot el que era interessant passava a Nova York. El director jugava constantment amb la improvisació, sortia als carrers amb la seva Bolex i capturava tot el que passava pel seu objectiu: cavalcades, esdeveniments polítics, disturbis... qualsevol cosa. Li agradava mostrar els contrastos que se succeïen a la seva ciutat i, sobretot, els personatges més *freaks* i marginats per la societat; aquells que la indústria de Hollywood mai no es molestava a ensenyar.

People's Park, San Francisco Newsreel Group, 1969, 25 min, 16mm

El 1966, la Universitat de Califòrnia va decidir edificar en una àrea que, segons l'organisme, servia d'escena per a concentracions *hippies* i en la qual el crim creixia dia rere dia. En aquest context, neix una cultura de la resistència, gràcies als veïns que, lluny de quedar-se de braços plegats, es dediquen a crear un projecte comú que consisteix en la creació d'un parc per al poble. Aquest documental, elaborat per

la *Newsreel* de San Francisco, captura aquests dies històrics, en què centenars de persones es van organitzar per plantar arbres, distribuir menjar per als voluntaris, enfrontar-se a la policia i manifestar-se a favor del dret a tenir un parc perquè la gent en gaudeixi. La pel·lícula transmet la màgia que, tal com asseguren els testimonis i els protagonistes d'aquella petita revolució, es va viure en aquell temps.

Però la *Newsreel* també fa servir la seva activitat—que recorda el periodisme de carrer més pur—per denunciar el que va passar el 15 de maig de 1969—l'anomenat Bloody Thursday—, quan 250 policies van envair el parc de matinada. La càmera s'introdueix en les protestes i els durs enfrontaments que van protagonitzar policies i gent del carrer.

El pueblo se levanta (The Young Lords), New York Newsreel Group, 1971, 42 min, 16mm

La majoria de porto-riquenys que en els anys seixanta vivien als Estats Units, havien arribat al país de les oportunitats seguint la crida propagandística del «gegant ric» que els prometia una vida millor per a ells i les seves famílies. Però, quan s'instal·laven als guetos nord-americans a què quedaven relegats, només trobaven pobresa, explotació laboral i fam. De la desesperació que suposava la pèrdua de la identitat cultural, van néixer els Young Lords, un grup que va aconseguir transformar la imatge dels porto-riquenys a la ciutat de Nova York. D'un poble passiu, van passar a ser considerats una minoria ètnica impossible d'ignorar políticament.

La *Newsreel* de Nova York és testimoni i ens converteix en testimonis de molts dels moviments, manifestacions i projectes que va organitzar el poble de Puerto Rico a favor de la lluita per preservar la seva identitat i els seus drets. Grups com la *Newsreel* en aquest cas, ofereixen a la gent del poble el poder de «mostrar». I així, es dedica a gravar i denunciar noves situacions de crisi, casos de racisme i brutalitat policial. La seva preocupació va més enllà de l'estètica: és purament ètica.

Consulta gratuïtament més de 300 títols de cinema experimental i documental a l'ARXIU XCÈNTRIC del CCCB: Godard, Val del Omar, Akerman, Brakhage, Mekas, Fischinger, Kossakowsky, Debord, Sokurov i Mattuschka entre d'altres.